UIT DE DIEPTE.

BIJBELLEZINGEN

DOOR

DE AFGEZETTE LEERAREN

EN

HUN TROUWE MEDEBROEDERS

TE AMSTERDAM IN „DE LOKALEN" GEHOUDEN.

I EN II.

ALZOO ZAL HET ONDER U NIET ZIJN.

OP 11 JULI 1886 IN „FRASCATI" UITGESPROKEN

DOOR

Dr. A. KUYPER.

AMSTERDAM. J. A. WORMSER.

1886.

Druk van P. Groenendijk.

Zoo is het dan toch ertoe gekomen, M. H.! Gekomen tot wat nog geen jaar geleden geen onzer voor denkbaar had gehouden: Afgezet zijn uw Leeraren, én Opzieners, én Armverzorgeren; afgezet na overgeleverd te zijn door hun eigen broederen.

Afgezet! Ontzet uit ambt en bediening, uit toekomend recht en levenspositie, vijf van uwe beste Leeraren, die in niets anders van hun ambtsbroeders verschilden, dan hierin dat ze onverzettelijk vasthielden aan het Woord en minder nog dan zij voor menschelijke ordinantiën wilden buigen.

Afgezet! Ontzet uit kerkelijke ambten en bedieningen heel een breede schare van Opzieners der gemeente, die in niets anders zich van hun voorgangers en ambtgenooten onderscheidden, dan dat ze ijveriger voor het recht des Heeren bij zijn hoogheilig Sacrament en trouwer voor het recht der gemeente tegenover ingedrongen heerschappijen pal stonden.

En afgezet! Ontzet uit roeping en bediening heel een reeks van Armverzorgeren, op wier inzamelen en beheeren en uitdeelen van uw liefdegaven geen rechter iets aan te merken had, en wier kerkelijke eer alleen daarom door de hoogste straf geschonden moet, omdat ze ook als Kerkbeheerders zich geen oogenblik uw gemeente denken konden gescheiden van Gods Woord.

En die Bedienaren des Woords en die Opzieners en die Armverzorgeren heeft men durven afzetten en ontzetten uit hun dienst in een Kerk, die wel verre van de Tucht deze zeventig jaren in eere en hoog te houden, veeleer alle tucht derwijs rusten en alle instrument van macht derwijs roesten liet, dat de ongerechtigheid voortat als de kanker en de afval roekeloos voortsloop, tot afval zelfs van den levenden God.

Tot edele, heilige oefening van tucht was de Kerk van Christus ook hier ter stede en ook in deze provincie geroepen, en nu zie rondom u in deze groote stad die veel volks heeft, en waar, bid ik u, is de hoereerder, de dronkaard, de gierige, de lasteraar, die deze zeventig jaren lang ooit de snijdende scherpte van deze kerkelijke tucht gevoeld heeft?

Liet men ze niet vloeien over den akker des Heeren alle wateren van zedelijke verlaging en oneerbaarheid?

Nooit, nooit heeft men deze zeventig jaren lang de harde roede van deze straffe tucht opgeheven tegen de predikers van het ongeloof, tegen de ondermijners van Jezus' Koningschap, tegen de verwoesters der gemeente. Eer zijn alle afvalligen geëerd, is alle aangeklaagde steeds vrijgesproken. En nóg laat men ze in volle kerkelijke macht en ambt en eere, zoo in stad als in provincie, de mannen die van hun afval geen geheim maken, maar openlijk hun algeheele verwerping uitspreken van alle mysteriën des geloofs.

Ja, ik heb ze gekend, gekend onder eigen bekenden en vrienden, die openlijk in deze zelfde provincie van den kansel tot zelfs de hope des eeuwigen levens verworpen hadden, leerende dat er geen opstanding na den dood is, en toch geen derzulken is ooit gemoeid.

Die allen heeft men vrijgelaten!

Een Bedienaar des Woords, die heel het Woord en den God van dat Woord verwierp, dát mocht!

Ja, sterker en gruwelijker nog, M. H.! in het ambt en als leeraar onzer Kerk zijn ze gestorven, die in diepe onzedelijkheid verstrikt, en afgestompt voor alle hooger leven, eindelijk aan delirium tremens bezweken zijn.

En toch, zelfs tegen dezulken is niet gewoed.

Zelfs zúlke mannen zijn als „overleden leeraars" met eere herdacht geworden in ons Kerkelijk Orgaan!

Hén trof de kerkelijke banbliksem niet.

Niet wijl de macht om te treffen ontbrak of het wapen om kerkelijk te dooden nog niet gesmeed was. Want heel deze wapenrusting lag reeds gereed in den jare 1816. Met het verrijzen der Synode verrees op een zelfden dag haar arsenaal of tuighuis. En al deze zeventig jaren heeft én het Classicaal én het Provinciaal Bestuur vrijelijk en ongedeerd over even dezelfde onbeperkte heerschappij kunnen beschikken. Elk lid of dienaar der Kerk was als een vogelvrije in hun hand.

Maar zie, terwijl men nu zeventig jaren lang in deze stad en in dit gewest deze macht bijna altoos ongebruikt liet, en zoo in uw Kerk van Amsterdam als op tal van dorpen aan alle onzedelijkheid vrij spel is gelaten, en alle loochening van de waarheid ongedeerd bleef, en allerlei ambtsverzuim en ambtsonteering ongestraft bleef, heeft men nu deze volle, onbeperkte, alles vernielende macht eens met haar volle zwaarte geworpen op de leden van den Amsterdamschen Kerkeraad. Op mannen die men te lijf gaat en uitwerpt, niet omdat men klachte heeft over hun persoonlijken wandel, want allen zijn

mannen van goeden naam en faam. Niet omdat er klachte viel over hun ongeloof, want alle mysteriën der heilige waarheid belijden ze blijmoedig. En ook niet omdat ze in hun ambt niet ijverig waren, want aller kerkelijk getuigenis is zonder blaam. Neen, maar eeniglijk en uitsluitend, omdat ze weigeren, tegen hun Heer en Koning in, voor de Synode te bukken, en de gemeente met haar ambt en geestelijk en stoffelijk goed aan den band van het Woord Gods bleven binden.

Dit, dit is het ontzettende waaraan we thans toe zijn, M. H.!

En daarom hebbe uit de verbloeming en valle elk bewindsel.

Vrijuit dient van nu af ook tot de schare gesproken te worden, en waar zulk een tirannie in de Kerke Christi indringt en het heilige verwoest, mag de kreet van diepe zedelijke verontwaardiging niet langer teruggehouden.

Het vonnis dat viel is voor onze Kerk onteerend. Ze verlaagt er zich zelve zedelijk door. Ze begaat er meê een schreiende zonde!

Een zonde, waaraan — o Kerke Gods! waarom moest ook deze druppel in den beker uwer schande gemengd? — een zonde, waaraan belijders des Heeren meêzondigden, waartoe ze hebben aangezet.

o, Haast wil het mij niet over de lippen, en toch, het moet.

In dit zelfde Frascati, dáár in dat zelfde ruim waar gij thans neerzit, stond vóór drie jaren een bestuurstafel, en om die tafel was ik met toen nog trouwe broederen gezeten, om den nood onzer Kerken saam te bespreken en saam den Heere op te dragen.

En thans die zelfde broederen met de Synodale machthebbers tegen ons!

Ik noem geen namen.

Maar bij zulk een breken uwer hope die ge op broederen gesteld hadt, weent mijn hart.

o, M. H.! we zijn zoo verre, en zeer verre afgegleden!

Men krenkt ons, men kwetst ons.

„Heerschappij" is het, die in willekeur tegen ons opwaakt; „Geweld" dat zich niets sparend tegen ons verheft; een „Macht" die in de Kerk niet hoort en die tegen ons misbruikt wordt.

En nu God zal oordeelen!

Maar in afwachting van wat Hij doen zal dien die op Hem vertrouwt, willen uw Opzieners u bij het Woord en bij dat Woord alléén houden.

En daarom ook nu dat Woord opengeslagen, en uit dat Woord u verklaard, wat ons overkwam, en bij wat over ons kwam onze ziele uit dat Woord getroost.

Slaan we daartoe op wat staat beschreven in Matth. 20 : 25—28;

een woord door onzen Koning in den kring zijner toekomstige apostelen gesproken, en dat, juist van die „Macht" handelend, aldus luidt:

> En als hen Jezus tot zich geroepen had, zeide hij: Gij weet dat de Oversten der volkeren heerschappij voeren over hen en de Grooten gebruiken Macht over hen.
> Doch alzoo zal 't onder u niet zijn: maar zoo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar.
> En zoo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht.
> Gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijne ziel te geven tot een rantsoen voor velen.

Dat er een kring is waarin die macht hoort;
dat in de Kerke Christi deze macht niet mag zijn;
en door wat macht de Kerke Gods deze valschelijk ingeslopen macht weer bannen kan;
ziedaar van mijn toespraak het beloop.

I.

De pijn, M. H.! die ons innerlijk bewustzijn gevoelde, bij het gerucht dat deze week ons oor bereikte, ontstond doordien we ontwaarden, hoe er zich „Verdrukkers" tegen ons opmaakten, en met den Prediker ook wij ervoeren: „Aan de zijde onzer verdrukkers is macht" (Pred. 4 : 1); hoe, om met Asaf te spreken, „het geweld deze mannen als een gewaad bedekte (Ps. 73 : 6); en hoe het nu als in Amos' dagen „de stoel des gewelds, in steê van den stoel des rechts is, dien men nabij brengt (Amos 6 : 3) om de getrouwen te vertreden.

Maar, hoor, in zulk een oogenblik van pijnlijke spanning en ontroering is er Eén, wiens oog ons gadesloeg en die ons roept.

„En als Jezus de discipelen tot zich geroepen had", zoo lezen we in Mattheus' verhaal, en zoo moet het steeds, moet het ook nu onder ons zijn. In elke Bijbellezing een „geroepen worden door onzen Heiland" om naar zijn woord te luisteren. Niet een opkomen om in klanken ons te wiegelen of in wat prikkelt ons te vermeien; neen, maar wij, als discipelen en discipelinnen naar onzen Heere toegaande, om naar Hem te luisteren, en van Hem te vragen: „Heere, hebt Gij niet een woord voor ons hart en voor den strijd, dien ons hart doorworstelt?"

En als ge zoo luisteren wilt, dan zult ge het antwoord bekomen, want waarlijk, M. V.! ook in de vervolging die ons nu overkomt, overkomt geen vreemde zaak aan wie leeft bij het Woord des Heeren.

Luister slechts toe, en ge zult als zien met uwe oogen hoe vanzelf, en hoe natuurlijk zich dit kwaad boven ons saampakt.

Met de Macht geraakten we in botsing, M. H.! en onze conscientie zegt ons daarbij, dat niet wij voor die macht, maar die macht voor onzen Koning moet wijken.

Maar hoe is dit te verstaan?

Is dan de macht in zich zelve zondig?

Dat zij verre!

Of looft niet alle ziel in heiligen jubel den Heere tegen: „Gij hebt een arm met macht, uw hand heeft groot vermogen"; en is niet de eerste klank waarmeê de Kerk van Christus den Drieëenige belijdt, het kinderlijk en eerbiedig getuigenis: „Ik geloof in God den Vader, den Almachtige."

Hij „de Almachtige!" Bewonder in dat éene woord heel de volheid onzer Christelijke, onzer Gereformeerde belijdenis!

Want Hij de Almachtige beduidt, dat er voor het zichtbare zoomin als voor het onzichtbare, dat er geestelijk zoomin als stoffelijk, in den hemel onder de engelen en onder de menschenkinderen op aarde geen macht is of zijn kan, die niet uit Hem vloeit, aan Hem hoort, en zijn welbehagen dienen moet.

Hij alleen de Machtige, en niemand machtig dan Hij.

En alzoo ook onder de kinderen der menschen niet een enkele mensch macht over zijn medemensch hebbend, maar allen saâm onderling onafhankelijk en enkel saâm volstrekt afhankelijk van den almachtigen God.

In het Paradijs ziet gij het dan ook zoo, en als er eens geen zonde meer zijn zal, op de nieuwe aarde, zal er evenmin macht van mensch over mensch bestaan, en niets openbaar worden dan de heerlijkheid van de vrijheid der kinderen Gods.

Want wel was in het Paradijs aan den mensch macht gegeven en een uitnemende heerschappij hem toebetrouwd, maar een heerschappij uitsluitend over de dieren. „Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde, en hebt heerschappij!" Waarover? Over elkander onderling? o, Neen, dat in het minste niet. Maar „hebt heerschappij over de visschen en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte dat op de aarde kruipt!"

En vraagt ge, of dan toch Eva niet aan Adam onderworpen was, zoo luidt het antwoord: Vóór den val (en alleen over dien toestand spreken we vooralsnog) vóór den val stellig niet. Lees maar, het staat er met zooveel woorden in Gen. 3 : 16, eerst na den val, als straf, wierd het tot Eva, en in haar tot heel het vrouwelijk geslacht gezegd: „Tot uw man zal uw begeerte zijn en hij zal over u heerschappij hebben."

En ziehier nu de van God gegevene tegenover de eigendunkelijk en zondig genomene Macht.

Adam ontvangt heerschappij over Eva, maar als er straks twee broeders saam in het veld wandelen, is er één die Kaïn heet en die macht over den ander, die Abel heet, wil nemen.

En als Abel nu niet goedschiks wil, o, al is dan Abel duizendwerf de minder schuldige, dan tast Kaïn toch door, en hij grijpt een steen of een tak, en als Abel niet voor hem buigen en bukken wil, dan moet Abel dood.

Zoo dronk de aarde het eerste bloed des menschen in en zag die bange worsteling aan tusschen de heilige macht die eerlijk aan God ontleend en door Hem verleend was, en die andere macht, die de geweldige zich stal door roof.

Dan meende die geweldige te heerschen, en toch wierd hij feitelijk zelf overheerscht. Zie het aan Kaïn maar. Als Abel daar aan zijn voet ontzield neerligt, acht hij overwonnen te hebben. Maar de Heere heeft het hem vooruit anders gezegd. Neen, Kaïn, er was een macht die op uw ziel aanviel. De zonde lag voor de deur, en zij was het die over u zou heerschen.

Genade was het dus, dat God de Heere tegenover die moordzuchtige, geroofde, diep zondige macht, een heilige macht onder menschen oprichtte, om een menschelijk leven op aarde mogelijk te maken.

En zoo was het van Hem, dat Adam macht ontving over de vrouw en over de kinderen hem uit die vrouw geboren. En van Hem eveneens, dat allengs de gezinnen zich tot stammen en deze zich tot natiën en volken uitbreidden, en dat er dus voor allen een overheid was, een macht die heerschappij had, en recht ontving van Godswege om desnoods te dwingen met geweld.

Ding daar niets op af, torn daar nooit aan. Zoolang er zonde op aarde heerscht, moet er in den Staat een dwingende macht bestaan en moet elk leeren gehoorzamen.

In den Staat niet de op dat terrein ongoddelijke leus van „vrijheid, gelijkheid en broederschap!" maar een dwingende macht naar het Woord des Heeren: „Gij weet, dat de oversten der volken heerschappij gebruiken over hen."

Doch de Heere voegde hieraan nog een tweede macht toe, niet een dwingende, maar toch ook een overheerschende macht, als Hij aldus voortgaat: „en de grooten gebruiken macht over hen."

Nevens de macht in den Staat dus ook een macht in het leven der Maatschappij, de macht van de Grooten.

Ook hier ongelijkheid, verschil en allerlei onderscheid. De een *meer* dan de ander, *sterker* dan de ander, *grooter* dan de ander, en tusschen deze meerderen en minderen, sterkeren en zwakkeren, grooteren en kleineren een rustelooze worsteling en strijd.

Over de dieren zou de mensch heerschappij hebben, maar zie, nu de zonde heerschappij over hem kreeg, maakt hij het niet anders in zijn eigen maatschappij dan het in de samenleving der dieren is. Ginds een grommende bandrekel die het kleine keffertje van zijn kluif verjaagt en die zelf vermaalt in zijn sterke tanden; daar hoog in dien toren een sperwer die de woudduif moordt; in de wateren de stekelbaars die het tamme vorentje inslokt; en zoo ook onder menschen een herculisch man die in het woud roover wierd en den zwakken reiziger overvalt, moordt en uitschudt. Onder mensch en dier één hartstocht, bloeddorst door hebzucht gewekt.

En verafschuwt een ieder dit als het de grooten in *lichaamskracht* tegenover de zwakken in spierkracht geldt, dit belet niet dat op elk ander terrein de Grooten eveneens *macht* gebruiken tegenover de kleinen.

Hier een groote in verstand, die sluw en listig tegenover de onnoozelen zijn garen spant, en zijn strik uitzet, en in dien strik hen opwacht, tot hij straks hen geheel in zijn macht krijgt en hen klemt, gelijk de Schrift zegt, in zijn sterke pooten.

Ginds een groote in geld en goed, die den minderen zijn overmacht doet gevoelen en, omdat hij heeft, nog meer neemt en *ont*neemt aan wie nauwlijks had.

Dan weer een groote die macht bezit van invloed en maatschappelijke positie, en door die macht aan zich afhankelijk maakt wie onvrij en gebonden niets kunnen buiten hem.

Altoos en op elk terrein in het maatschappelijk leven de grooten die macht hebben, en die macht, helaas, niet alleen *ge*bruiken, maar ook ... *mis*bruiken.

Ook dat zegt Jezus u.

Want er staat in het oorspronkelijke voor dit woord een voorzetsel, dat precies hetzelfde beteekent als ons voorzetsel *ver*-, in „zijn tijd *ver*praten," „zijn geld *ver*spelen," „zijn kracht *ver*doen," en waarin altoos ligt uitgedrukt, dat een zaak die in zichzelf goed is, door misbruik ten verderve wordt geleid.

Zelfs zegt de Heere dit ook van „de oversten der volken die heerschappij over hen gebruiken". Ook dit toch drukt de Heere uit door een woord waar dat zelfde voorzetsel aan is gehangen. Het is of Jezus zei: „De oversten *ver*heerschen de volken (κατακυριεύειν) en de grooten *ver*doen ze met hun macht."

En vraagt ge hoe dit dan kan, daar toch de macht op *Staat*-

*

kundig terrein van God ingezet is, en het verschil tusschen grooten en kleinen in de Maatschappij van God zelven gewild, zij er u dan op gewezen dat de Heere hier van de heidensche volken spreekt. „De oversten der volken" heeten in het oorspronkelijke de oversten der Ethnoi, en de Ethnoi, dat is niet Israel, en dat zijn niet de gekerstende natiën, maar dat zijn juist die volken, die het sacrament van Doop en Besnijdenis missen.

Op dit verschil dient scherp gelet, want hier komen we met Satan in aanraking. Met hem, dien Jezus zelf „den Overste der wereld" noemde, en die op den berg der verzoeking het tot den „Verzochte om onzentwil" uitsprak: „Al deze koninkrijken zijn mij gegeven en ik geef ze aan wie ik wil."

De macht van Satan is geen sproke, maar een ontzettende werkelijkheid, want zij wijst op het onloochenbare feit, dat overal waar op menschen macht of heerschappij gelegd is, de zonde in het hart van die menschen er toe neigt en dringt en perst, om die hun verleende macht op zondige wijze te misbruiken.

Dit is niet de persoonlijke schuld van den enkele, maar rechtstreeksch gevolg van onzer aller zonde. Zonder die bijvoeging van het booze is geen macht in een zondig mensch denkbaar. Zeker, genade kan ook hier redding aanbrengen. Maar aan zichzelf overgelaten, vindt elk zondig mensch, dat met macht bekleed wordt, in die macht zelf een ontzettende verleiding tot zondigen.

En zoo is dan ook de Heerschersmacht schier in elke eeuw en onder alle volk, o, in zoo menig opzicht een instrument van Satan geworden, en alle macht der Grooten in wijsheid en lichaamskracht en bezit van goed en invloed in Satans dienst misbruikt.

Vandaar dat Jezus er zoo aangrijpend bijvoegt: „Gij weet, o, mijn jongeren! dat de Oversten der wereld misbruik maken van hun heerschappij en de Grooten misbruik van hun macht."

Deze droeve, harde waarheid, helaas, ze behoefde ook aan de jongeren des Heeren niet aangepreekt, ze behoefde ook hun niet bewezen te worden. Zij wisten er van. Ze wisten het zelven uit die droeve ervaring, waaruit het klaaglied der ellendigen door alle eeuwen opging, der verdrukten en ongerechtig bejegenden, die in hun tranen zuchten leerden: „Heere, andere heerschers hebben over ons geheerscht!"

Hier is de lijdzaamheid der heiligen.

Hier de gloriekroon voor de zachtmoedigen die het aardrijk zullen beërven.

Maar ook, hier is de beschadiging van die door hartstocht

en heerschzucht verleiden, van wie de ziener op Pathmos riep: „Hun macht is in hun mond en in hun staarten; want hun staarten zijn aan de slangen gelijk; om de menschen te beschadigen.”

En toch, wordt niet verleid, M. H.! om deswege ooit de Macht tegen te staan, of het bestaan der Grooten uit de Maatschappij te willen wegnemen.

Dat te willen is opstand tegen de ordinantiën Gods. Alle ziel moet de macht over haar gesteld onderdanig zijn. En niet de Gereformeerden, maar de Dooperschen vanouds en de Anabaptisten van alle gading waren het, die, dé van God gestelde orde omkeerend, riepen alsof het in den Staat kon wezen zooals het in de Kerk moet zijn. Ze brachten de ordinantiën van het Koninkrijk der hemelen gedachteloos op de koninkrijken der aarde over, en eindigden dies met gansch gewetenloos in een helsche boosheid uit te breken, die onzer vaderen doortastend optreden ternauwernood bedwong.

Voedt gij dien Dooperschen zuurdeesem nooit. Het misbruik mag het gebruik niet opheffen. En al weten we en geven we toe, dat alle macht aan mensch over mensch gegeven, om en door de zonde, misbruikt moet worden, toch staat door het Woord des Heeren de macht der Oversten onaantastbaar en kan door geen kracht op aarde de macht der Grooten in talent of goed worden vernietigd.

In Staat en Maatschappij moet die macht geëerbiedigd, moet ze in stand gehouden, moet ze ontzien worden. En ook tegen het kwaad dat heerschzucht brouwen kan, is onder menschen geen andere toevlucht gegeven dan tot Christus onzen Heere.

Want ziet, M. H.! zooals het onder de heidensche volken met hun ruw geweld en slavernij toeging, zoo ging het nooit toe onder Israel. En toen Israel viel en de Kerk des Nieuwen Verbonds optrad en de natiën gekerstend en de Oversten der natiën gedoopt en de Grooten der aarde naar het Kruis gelokt waren, toen is, óók in Staat en Maatschappij, door den Christus een der werken van den duivel verbroken en het zoo heilig karakter van de Macht op aarde hersteld.

Wel, ik weet het, heeft men nog een ander medicijn pogen aan te dragen, en als de wateren tot aan de lippen kwamen, in een uitbarsting van volkswoede en rauwe Revolutie heil gezocht.

Maar het volk des Heeren dronk dien medicijnbeker nimmer.

Ook tegen die revolutie kent het alleen het Evangelie.

Laat dát weer onder de volken en onder de standen der Maatschappij heerschen, en vanzelf worden de machthebbers beteugeld en de hartstocht van wilkeur en heerschzucht getemd!

II.

Zoo moet er dan in den Staat heerschappij zijn, M. H.! en macht geoefend worden in de Maatschappij. In die beide komt het op sterkte aan.

Zwakheid op Staatkundig erf verderft, en wie in die Maatschappij zijn horen niet verhoogen kan, wordt in den hoek gedrongen en komt om.

Heerschappij en macht kunnen in onze politieke en sociale verhoudingen niet gemist worden.

Maar, en ziet hier de tweede vraag, die ik u ga toelichten: „Hoort deze heerschappij en zulk een macht daarom nu ook thuis in de Kerk van Christus?"

En als we op deze, vooral thans zoo overgewichtige vraag het antwoord zoeken, niet in een kerkelijk reglementenboek, noch bij menschelijke opiniën, maar bij den Koning der Kerk zelven, hoort hier dan, hoe zijn antwoordt luidt.

En dan zegt Hij u en mij: Heerschappij bij de oversten in den Staat, en Macht bij de grooten in de Maatschappij, maar onder u, d. i. in mijn Kerk, zal het alzoo niet zijn.

En met dit ééne woord is de zaak beslist, M. H.!

Als de Koning der Kerk gesproken heeft, zijn we aan het einde van alle tegenspraak.

Heerschappij en macht in Staat en Maatschappij, maar alzoo zal het onder u, d. i. in de Kerk, niet zijn.

In de Kerk dus geen Macht en in geen kerk die Kerk van Christus wil zijn voor Heerschappij eenige plaats.

Want let wel, de Heere zegt niet: In de Kerk minder heerschappij of een andere heerschappij, maar kortaf: „Onder u niet alzoo."

En als de Heere ons nu dit: „Niet alzoo in mijn Kerk!" nader toelicht, dan gaat Hij nog verder en toont aan hoe in de Kerk vlak het tegendeel van heerschappij en vlak het tegenovergestelde van macht moet bestaan.

Zoo toch zegt Hij: „Onder u, in de Kerk, niet alzoo, maar zoo wie in mijn Kerk een eerste, d. i. een overste zal willen zijn, die zij aller dienstknecht, en wie onder u, d. i. in mijn Kerk, een der grooten zou willen wezen, zij aller dienstknecht of slaaf.

Krasser kan de Heere het toch niet zeggen.

En waar het dan vandaan komt, dat men er dat toch zoo zelden in las?

Hiervandaan M. H.! dat men deze woorden meest altoos

misverstond, en waande, dat „onder u niet alzoo" enkel zeggen wil: „Zoo onder u in den onderlingen omgang."

Men vergeet, dat de Heere hier zijn discipelen tot zich had geroepen; dat zijn Kerk hier om Hem stond; dat Hij voor zich had die zelfde mannen, die straks zijn heilig apostolaat en daarmeê de opperherders over zijn Kerk zouden uitmaken; en dat de Heere tot déze mannen dit „Onder u niet alzoo!" uitsprak in tegenstelling juist met de geaardheid van het leven in staatkundigen niet alleen, maar ook in maatschappelijken zin. Immers Hij sprak van de Volken en de Grooten!

Niets minder dan een rechtstreeksche tegenstelling is het, die de Heere Jezus hier tusschen den Staat en de Kerk, tusschen de Maatschappij en zijn Gemeente vaststelt.

In zijn Kerk niet als in den Staat, maar vlak anders dan in den Staat. En evenzoo in zijn Gemeente niet als in de Maatschappij, maar juist gansch anders dan in het maatschappelijk leven.

En alzoo in den Staat overheden, heerschappijen, maar in de Kerk nooit eenige overheid noch heerschappij hoegenaamd. En evenzoo in de Maatschappij grooten en kleinen, machthebbenden en machteloozen, maar in zijn Gemeente allen als broeders gelijk!

Een ander maal heeft de Heere deze zelfde grondwaarheid, die heel het leven der Kerk beheerschen moet, als in een levend beeld aan die zelfde jongeren voorgesteld. Het was bij de voetwassching. Toen allen daar aanlagen, en Hij, hun Heer en Meester, met het slavenkleed om de lenden geslagen, rondging, en een iegelijk hunner de voeten waschte. En toen onder dit, o, zoo diep beschamend en toch zoo aangrijpend schilderij het opschrift plaatst: „Een exempel u nagelaten, opdat gelijkerwijs ik u gedaan heb, gij malkanderen doen zoudt."

Onder hen, in den organischen levenskring der discipelen van Jezus, en dus in de Kerk, niet als in den Staat, de een een heer en de ander een meester en onder dien heer en onder dien meester de overigen als onderhoorigen bukkende en geroepen tot gehoorzaamheid, maar omgekeerd, tegenover al deze valsche voorstellingen en onheilige verzinsels, de éene machtige levensgedachte: „Eén is uw Meester, en gij zijt allen broeders!"

Wel rangorde, ook in zijn Kerk, en de hoogsten in rang zijn apostelen, voor wie Hij in het hoogepriesterlijk gebed eer Hij Gethsemane inging bad, dat heel zijn Kerk door hun woord in Hem gelooven mocht. Maar ook die apostelen, zelfs die hoogsten in rang, luide en met blijdschap betuigend:

„Niet dat we heerschappij over u voeren, maar we zijn uw medewerkers."

En evenzoo staat het met de Macht.

In Staat en Maatschappij is de sterke alleen machtig.

Vandaar dat de koning een leger heeft van soldaten, die met wapengeweld voor vorst en vaderland kunnen strijden. En dat moet. Want als straks een machtig koning van over de grenzen ons land binnentrok en onze erve aanviel, en er was bij ons geen macht en geen sterkte om met even machtig geweld het ons aangedaan geweld te weerstaan, zoo ging ons volksbestaan met smaad en oneere onder.

In den Staat macht, en daarom de Overheid gesteund door een sterke politie.

Want het getal der kwaadwilligen houdt niet op, en als die kwaadwilligen hun vuisten willen gebruiken, zou een ieder onzer zelf met eigen hand voor lijf en veiligheid worstelen moeten. En juist om dát kwaad te mijden, is onze politiemacht de sterke arm der Maatschappij, om, tot bescherming der goedwilligen, de kwaadwilligen desnoods met vuist en stok en sabel te weerstaan.

En evenzoo komt het op macht in de Maatschappij aan.

Op macht van geld, want zonder geld kan niets in het openbare leven tot stand komen. Op macht van talent, want een knapper concurrent haalt u de broodkast leeg en doet de uwen van zorg en kommer omkomen. Op macht van invloed zelfs en tact, want de ontblooten worden omgestooten en de onnoozelen verkwijnen in het stof.

Op dát terrein, op dát erf dus niet een valsche geestelijkheid, die daar misplaatst en laf zou zijn.

Geen roepen dat de „dubbeltjes" het niet doen, en op de „guldens" smalen. Geen verwaarloozen van zijn beroep en nering, om op geestelijke paden te zwerven. En evenmin een roepen dat de Christen den Staat maar aan anderen moet overlaten.

Neen, neen! M. H.! niets van dien Dooperschen zuurdeesem mag onder Christenen geduld, maar evenals onze dege, vrome, vroede vaderen betaamt het ook ons van elk dezer machten het ons toekomend deel, mits niemands recht gekrenkt worde, op te eischen voor de beginselen die ons heilig zijn.

Dat zou zijn een overbrengen op Maatschappelijk en Staatkundig gebied van de heilige leuzen, die alleen gelden op het geestelijk erf. Dat liepe uit op een verkerken van den Staat en een verkerken van het maatschappelijk leven..

Schijnbaar hoog geestelijk, maar om straks, als eens de Wederdoopers, in het vleesch te eindigen.

Maar juist omdat onder de Oversten der volken en de Grooten in de Maatschappij naar Jezus' eigen woord deze macht niet slechts geduld maar gezocht moet, juist daarom mag het onder u, d. i. in de Kerk van Christus, alzoo niet zijn.

Een koning moet sterk zijn. Dan alleen is hij machtig. Maar in de Kerk roept een apostel juist omgekeerd: „Machtig dán als ik zwak ben!"

Niet de sterke en hooge en machtige, maar alleen de nederige ontvangt toevoer van die heilige macht die enkel genade is.

En in de Gemeente des Heeren is niet hoog en groot, wie sierlijk in kleeding en rijk in schatten is, maar hij alleen die arm is in zich zelven en daarom rijk in zijn God.

Vlak het tegenovergestelde dus.

In de Maatschappij de gang van zaken te beter naarmate er minder armen en meer machtigen en edelen zijn. Maar in de Kerk van Christus een roepen van den apostel: „Niet vele machtigen en niet vele edelen, maar hetgeen niets is heeft God uitverkoren."

Den rijken en den grooten wordt gezegd: „Lichter een kemel door het naaldenoog dan gij in het Koninkrijk Gods ingaan!"

En op den berg der zaligsprekingen is het wederom niet: „Zalig zijn de gegoeden!" en „Zalig zijn de beschaafden en ontwikkelden!" en „Zalig zijn de braven van gedrag en de wijzen van talenten!"; — maar omgekeerd de armen van geest en de zachtmoedigen, zij die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, en die vervolgd en verdrukt worden! En als het Evangelie zijn loop heeft, jubelt de Koning onzer Kerk: „Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt ze den kinderkens geopenbaard!"

En zoo blijkt dan de tegenstelling zoo klaar en beslist te zijn, als ze slechts te trekken is.

Heerschappij in den Staat en Machthebbenden in het Maatschappelijk leven, maar in de Kerk onzes Heeren allen broeders, zonder heerschappij van iemand over iemand, en geweerd alle verschil van standen, of het moest zijn, dat de arme nog iets voorhad bij onzen Vader die in de hemelen is.

Immers de apostel Jacobus zegt het duidelijk: „Weet gij niet, dat God de armen der wereld heeft uitverkoren om erfgenamen te zijn in het Koninkrijk" (Jac. 2 : 5).

En toch, hoe duidelijk de Schrift op dit punt ook zij, toch gevoel ik welke bedenking gij juist op grond van die Schrift tegen mijn beweren zult inbrengen.

Moet er dan, zult gij vragen, in de Kerk van Christus ook geen t u c h t zijn, en eischt tucht niet een Kerkbestuur dat tucht oefene, en tot dat einde een macht, waarmeê dat Kerkbestuur bekleed is, om aan die geoefende tucht klem bij te zetten?

En ge vermoedt op mijn vraag het antwoord reeds. Natuurlijk moet er tucht in de Kerke Christi zijn, en al onze klacht was juist dat die tucht ten eenemale ontbrak, en al onze moeite en strijd kwam uit geen andere oorzaak voort dan dat men óns het oefenen van leertucht heeft willen b e l e t t e n.

Zeer gewisselijk moet er tucht in de Kerk des Heeren zijn. Tucht gaande over een iegelijk persoon. Tucht over elk belijder. Tucht over elks wandel. Een houden van de Gemeente bij de beproefde godzaligheid.

Niet een tucht in schijn noch voor den naam, maar een tucht die doel treft en, om dat te kunnen, doortast.

Macht om te binden en te ontbinden gaf de Heere aan zijn apostelen. Der Kerke moest de zonde worden aangezgd. En wie voor de uitspraak der Kerk niet week ten slotte uitgebannen als een heiden en uitgeworpen als een tollenaar.

Edoch, en hier nu komt al het verschil uit tusschen de waarachtige van den Heere gewilde tucht en de dwingelandij der geweldhebbers, die thans onder den naam van tucht inbrak, die Schriftuurlijke tucht raakt altoos de u i t s l u i t i n g v a n of i n s l u i t i n g i n h e t K o n i n k r ij k d e r h e m e l e n.

Sleutelen des hemelrijks zijn het, die aan de Herders en Opzieners zijn toevertrouwd, en alle tucht die ze oefenen, moet daarom altoos één van deze beide dingen uitwerken, óf dat de met tucht getroffene er nader door aan het Koninkrijk komt, óf wel dat hij door de tucht uit het Koninkrijk der hemelen wordt uitgesloten.

Dus altoos een tucht van g e e s t e l ij k e n aard, die rechtstreeks het wel of wee van den betrokkene v o o r e e u w i g raakt. Een tucht die onveranderlijk den geoordeelde voor de poorte d e s h e m e l s plaatste en de vraag aan zijn conscientie stelt van ingaan of buitenstaan, van rijk begenadigd te worden of van de gemeente, die zalig wordt, te worden uitgesloten.

Zoo geeft Paulus den echtbreker aan den Satan over tot verderving des vleesches, opdat de persoon behouden worde.

Petrus doet Ananias en Sapphira dood nedervallen, dat het geld hun ten verderve zij.

Kortom, altoos is het in de Schrift de oefening van g e e s t e l ij k e macht, die den schuldige van den g e e s t e l ij k e n kant aanvat, en eeniglijk zijn g e e s t e l ij k wel of wee bedoelt.

Maar het denkbeeld ook maar van een heerschappij of macht

in de Kerk, die tucht zou oefenen en straf zou opleggen, alleen om kerkelijke hoogheden onschendbaar te maken of, geheel buiten de Sleutelen des Hemelsrijks om, enkel ter wille van de sleutels der kerkdenren den broeder zou treffen, is voor heel de Schrift onbestaanbaar en rechtstreeks door het Woord des Heeren als het tegendeel van wat der Kerke voegt, geoordeeld.

Ook van de tucht der Kerke geldt het, dat ze niet alzoo zijn zal, gelijk de tucht van den Staat en de tucht der Maatschappij is.

Ook haar karakter is en moet in overeenstemming blijven met het eigen karakter der Kerk zelve, en deze weer op haar beurt mag geen ander karakter vertoonen, dan hetwelk ze ontleent aan haren Koning en Heer.

De Kerk is in haar zelve niets, heeft uit haar zelve geen gelaat en vertoont uit zich zelve geen gedaante.

Slechts een kristalheldere spiegel wil ze wezen, toegekeerd naar haar hemelschen Bruidegom, om in aardschen vorm zijn heilig heerlijk beeld te weerkaatsen.

Dat is het wat de Heere ten slotte in vers 28 zegt. Alzoo onder u niet, maar wel alzoo „gelijk het was met den Zoon des menschen."

En nu volgt die heerlijke teekening van het beeld van Immanuel, dat zoo hemelsch rein tegen het beeld van den Staat en van de Maatschappij overblinkt.

Dáár in den Staat, oversten en heerschappijen om zich te laten dienen en gediend te worden, maar hier in den Zoon des menschen „een komen om anderen te dienen". En evenzoo ginds, in de Maatschappij, een streven om, kan het, anderen zich ten slaaf te maken; maar hier in den Zoon des menschen „een geven van zichzelven als rantsoen voor velen" om anderen uit de slavernij van Satan te verlossen.

En daarom ook in de Kerk bestuurders, o, gewis, maar bestuurders, die goeden opgang verkrijgen niet door de Macht waarmeê ze over anderen heerschen, maar door de liefde, waarmeê ze den minsten der broederen dienen willen.

En voorts alle macht van boven komende, en de Kerk zelve niets anders dan een Maria, die in dank het uitjubelt: „Groote dingen heeft aan mij gedaan Hij die machtig is, heilig is zijn naam!"

Maar, helaas, M. H.! hoe vloekt nu niet dit prachtig ideaal der Heilige Schrift met de werkelijkheid die we om ons zien!

Het moest een tegenstelling zijn: Aldus in de wereld, maar onder u, d. w. z. in uw Kerk, niet alzoo. En zie, ontrouw aan heilige roeping geworden, heeft heerschzucht en hoogheid nu toch de Kerk van Christus aan de wereld gelijkvormig gemaakt.

Het moest zijn: „Niet als de wereld, maar gelijk de Zoon des menschen", en het wierd: „Aan den Zoon des menschen ongelijk en gelijk aan de wereld!"

o, Wereldgelijkvormigheid, is ze niet al de zonde der Kerk!

Er is maar één zonde: ongeloof, maar ongeloof wat is het anders, dan het aangezicht afkeeren van den Zoon om het toe te keeren aan het zichtbare? En omgekeerd, geloof wat is het anders dan van de wereld durven afzien, om alleen op Immanuel te staren, zoo te staren, datzijn beeld inga in ons gemoed?

En zoo nu is het ook met de Kerke Gods, én in haar innerlijk bestand, én in haar Kerkregeering.

In dit laatste ook. Zie het maar aan wat van onze eens zoo heerlijke Gereformeerde Kerken onder de hand der Machthebbers onzer eeuw geworden is.

„Heerschappijen moeten er wel in de wereld, wel in den Staat zijn, maar niet in de Kerk; en die waren er dan ook niet tot in het begin dezer eeuw. Maar wat men in 1816 in onze Kerken heeft opgericht, dat zijn juist „Heerschappijen," gelijk ze in de wereld rechtens bestaan en bestaan moeten. In de wereld was een „Overheid," en zoo zou er dan nu voortaan ook een „Overheid" in de Kerke Gods op aarde komen. Er was in de wereld een Macht, waarvan de apostel roept dat we alle Machten onderdanig zouden wezen, en zoo nu ook moesten er in de Kerk „Machten" worden ingevoerd, voor wie men eischen kon dat alle ziel de Machten die over haar gesteld zijn zou gehoorzamen.

In drie trappen voerde men toen die „heerschappijen" in. Over enkele Kerken, die bij elkander lagen, een „heerschappij," genaamd: „Classicaal Bestuur." Over de Kerken van een heel gewest een heerschappij, die heeten zou: „Provinciaal Kerkbestuur". En over al de Kerken saam een Opperheerschappij betiteld met den naam van „Synodaal Bestuur".

Drie Heerschappijen in de Kerk van Christus voor één.

Er waren onder de volken Oversten die heerschappij over hen gebruikten, en zoo ook moesten er nu Oversten in de Kerk zijn die heerschappij over haar gebruikten.

Eén hiërarchie van machten bei in Kerk en Staat.

Toch mag aan dat werk van 1816 niet eenmaal de roem van oorspronkelijkheid worden toegekend.

Immers Koning Willem I, die onze Kerken met deze „wereldgelijkvormigheid" begiftigde, kopieerde slechts wat hij onder de Episcopalen en Territorialen gezien had; iets dat op zijn beurt slechts verbleekte kopie was van het Roomsche origineel.

Immers aan Rome, en niet aan onze Machthebbers komt de eer toe, van met talent zulk een wereldgelijkvormig stelsel van Kerkregeering met wereldsche „heerschappijen" en „machten" te hebben uitgedacht; en het is dit Roomsche voorbeeld, dat men ook in onze Synodale Organisatie heeft nagebootst.

Ware men openhartig te werk gegaan, men zou dan ook ten onzent evenals bij de Episcopalen en Territorialen eenvoudig weer Bisschoppen hebben ingevoerd.

Een Bisschop over een streek, een Aartsbisschop over een gewest, en een soort Pauselijk Bestuur over al onze landpalen.

Maar dat dorst men niet aan.

Dat zou achterdocht hebben gewekt en reactie hebben in het leven geroepen.

De zaak wel, maar de naam moest er niet komen.

Tegen den naam van Bisschop zou al ons volk te hoop zijn geloopen en daarom versierde men zijn keurig nabootsel met onschuldiger etiket.

Niet een Bisschop, maar een C l a s s i c a a l Bestuur. Wat scheelde het weinig op den klank af van onze oude Classis!

Niet een Aartsbisschop, maar een P r o v i n c i a a l Bestuur; immers herinnerend aan onze oude Provinciale Synode!

En zoo ook niet een Pauselijk Bestuur, maar een A l g e m e e n e Synode, de heugenis weer oproepend van onze Synode van Dordt.

En zóó ging het er in. Zoo is ons volk misleid geworden. Zoo boog het den hals onder het juk. Natuurlijk niet in dien zin alsof Koning Willem I ons opzettelijk op doolpaden voerde; daar dacht onze goede Vorst niet aan; eer zal hij er God voor gedankt hebben; maar zóó dat hij zijns ondanks instrument wierd van dien listigen Raadslager, tegen wiens aanslagen op de Kerke Christi ons volk, helaas, het bidden had verleerd.

En toen, hoe kon het anders, moest op deze nabootsing van den wereldschen r e g e e r i n g s v o r m, vanzelf de nabootsing van de wereldsche m a a t s c h a p p e l ij k e toestanden volgen.

Omdat de Staat „Heerschappijen" had, Heerschappijen ook in de Kerk van Christus, maar dan ook, omdat in de wereld de hoogere standen boven de lagere uitmuntten, ook in de Kerk van Christus „de smalle gemeente" achteruitgezet en de aanzienlijken" om hun aanzienlijkheid in hooger eere.

Reeds in onze betere dagen sloop dit kwaad ten deele in.

Zie het maar aan onze „gedistigueerde banken" in onze kerkgebouwen.

Wát had de heilige apostel des Heeren van het samenzijn van rijken en armen in de Kerke Christi getuigd?

o, Herlees nog eens dat roerende woord van Jacobus in hoofdstuk 2 van zijn zendbrief:

„Mijne broeders, hebt niet het geloof onzes Heeren Jesu Christi, des Heeren der heerlijkheid, met aanzien des persoons.

„Want zoo in uwe vergadering kwame een man met een gouden ring aan den vinger, in een sierlijke kleeding, en daar kwam ook een arm man met een slechte kleeding;

„En gij zoudt aanzien dengene die de sierlijke kleeding draagt, en tot hem zeggen: Zit hier op een eerlijke plaats; en zoudt zeggen tot dien armen: Sta gij daar, of: Zit hier onder mijne voetbank;

„Hebt gij dan niet in u zelven een onderscheid gemaakt, en zijt rechters geworden van kwade overleggingen!"

Zóó, zóó moest het zijn. De Schrift eischt het, en ons hart zegt er Amen op. Maar hoe hebben wij en hoe hebben onze vaderen het door zondig begeeren g e m a a k t?

Maar immers allerlei o n d e r s c h e i d is weer in de Kerk ingevoerd. Voor ieder die maar iets was, een eigen soort bank; en een ander een hooger; en die een nóg hooger bank. En de armen der Gemeente, o, het schreit naar God, maar het moet beleden worden, nu reeds eeuwen lang zijn de armen der Gemeente hier te Amsterdam feitelijk u i t g e s l o t e n geweest, verdrongen en uit de Kerk gejaagd. Want de plaatsen verhuurde men voor geld, en voor meer geld een nog kostelijker plaats. Altoos de man met den gouden ring die voorging; en de arme man met de slechte kleeding feitelijk op de stoep gezet voor Gods huis.

En dat terwijl op den kansel gestadig het apostolisch woord lag: „Mijne geliefde broeders, heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld?" En meent ge dan dat God de Heere over dezen gruwel geen wrake doet? En komt het ook u niet voor, dat in een verbijstering als thans onze Kerk overvallen is, dit achteruitzetten van de armen des Heeren en dit invoeren van standsverschil in de Kerk zichzelf straft?

o, Dat smalen dat men zoo telkens uit den mond van predikanten hoort: „De menschen van de Eilanden loopen meê, maar de Heeren- en de Keizersgrachten zijn óns!" — Ze verraden op zoo bange wijze, hoe deze wereldgelijkvormige trek uit de zonde onzer vaderen ook hier het Clericalisme wortel deed schieten, en hoe onafzienbaar ver we afraakten van dien eenigen goeden toestand der Kerken, met Dienaren in liefde dienende

om den wille des Heeren en het niet vele machtigen, niet vele edelen een eeretitel bij God!

„Alzoo zal het onder u niet zijn!" het zieldoordringend gebod des Heeren, en toch zijn Dienaren er tegen in roepende: „Alzoo zal het onder ons wél zijn: Wij óók Heerschappijen, bij ons óók de Machtigen!" — en natuurlijk, waar eenmaal die heerschappij komt, daar sluipt dan ook de heerschzucht meê binnen, en als het wordt: „Wel vele edelen en wel vele machtigen, dan willen die machtigen ook machtig zijn.

Vandaar dat juist tengevolge van deze wereldgelijkvormigheid onze Synodale Organisatie de zonde wakker heeft gemaakt in de machthebbenden.

Zonde van hartstocht, zonde van heerschzucht, zonde van standshoogheid school in hen zoogoed als in ieder uit vrouwe geboren; maar die zonde kon in ons sluimeren zonder te worden gewekt.

Maar dit nu had de Synodale Organisatie, dat ze in de mannen, die op het gestoelte van haar macht gingen zitten, die zonde juist wakker riep en prikkelde. Zulk een grootwaardigheidsbekleeder veranderde van lieverleê van karakter. De bureaulist werd zijn model; de rijksambtenaar zijn voorbeeld; hoogheid ophouden zijn lust.

En wat hiermeê saamhing, eenmaal dien zondigen weg opgedreven, moest men wel, de wereld nabootsende, tot veel erger vervallen dan waartoe die wereld zelve verviel.

Ook de Oversten der wereld onder de volken hebben gezondigd en door heerschzucht de volken vertreden, maar toch op staatkundig gebied waren aan deze zondige lusten nog altoos perken gesteld.

Reeds door het besef van verantwoordelijkheid. Reeds door het constitutioneele staatsleven, dat waakte voor onze burgervrijheden. Reeds bovenal door een onafhankelijke rechtsbedeeling, die niet vroeg wat den vorst geviel, maar ook tegen de machtigsten het recht van den ellendige beschermen dorst.

Maar in de Kerk ontbraken deze waarborgen natuurlijk geheel.

Van geen roeping bij de gratie Gods zich bewust, verliep men in geesteloos bureaucratisch geknutsel. De rechten der gemeenteleden hangen zelfs voor wat het stemrecht betreft aan den dunnen draad van hooger wilkeur. En wat de kerkelijke rechtspraak betreft, behoeft het thans na het stuk kerkhistorie dat we nog bezig zijn te doorleven, waarlijk geen betoog meer, hoe ze aan allen heiligen rechtsdrang ganschelijk is gespeend.

En dat verwondere u niet, M. H.!

Omdat in den Staat „heerschappijen" thuis hooren, hoort er in den Staat ook een rechtsbedeeling en heeft God de

Heere aan den Staat en aan de volken een machtig rechtsbesef ingeplant en een milde gave van rechtstalent geschonken.
Zelfs de heidensche volken blonken hierdoor uit en zijn nog, op dit heilig terrein de leidslieden der natiën.

Maar aan de Kerk schonk God de Heere dit talent niet.

Zij wilde dus recht plegen en recht bedeelen, maar zonder er de gave, het talent, de intuitie voor te bezitten; en zoo misbruikte ze eenvoudig de geschonden rechtsvormen als instrument voor eigen heerschappij.

Bij haar is het niet de rechter die over de vervolgden en geplaagden waakt, maar partij tegen partij, om zittend in den rechterstoel de ellendigen te vertreden.

Een drijven waakt op, dat niet steunt op besef van sympathie met de hemelsche heirscharen, maar steun zoekt in de wereldsche dagbladpers, die tegen den Heere en zijn Gezalfde strijdt.

Niet de goeden worden gesteund, zoodat de boozen beven; maar de loochenaars van 's Heeren Godheid zetelen in eere, de dronkaards en ontuchtigen gaan vrij uit; terwijl juist de getrouwe getuigen des Heeren met den kerkelijken dood bedreigd worden.

Zoo voleindigt dit diep zondig, ongeestelijk, wereldgelijkvormig streven zijn loop in eigen schuldige ontwikkeling.

En wat het ontzettendst is, dan moet zulk onheilig bedrijf zich nog dekken met het bewindsel der vroomheid.

Want, natuurlijk, een veldheer kan nog tot den kogel veroordeelen met een vloek op de lippen; een politieagent den weerspannige nog voortsleuren onder misbruik van den naam des Heeren; maar een kerkelijke heerschappij die ten doode doemt, kan dit niet anders doen dan zeggende te handelen in den naam des Heeren.

En zoo zoomt men dan ten slotte de Farizeesche gedenkcedelen om den tabberd dezer ongoddelijke en van God geoordeelde heerschappij.

---

o, Dat men toch nuchteren wierd en opwaakte uit de ongeestelijke zelfverblinding waarin men voortholt.

Zekerlijk ook wij zijn geroepen om als koningen te heerschen, maar naar het schoone woord van den Catechismus openbaart zich die koninklijke heerschappij op aarde slechts daarin, dat we „tegen de zonde, den duivel en zijn gansche rijk strijdèn mogen."

Zekerlijk er is heerschappij ook in de Kerk van Christus, maar onder allen uit vrouwe geboren, is er maar één van

wien de profeet zong: „Gij Bethlehem Efrata, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda, uit u zal Mij voortkomen, die een Heerscher zal zijn in Israel, wiens uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid!"

Alle macht moet in de Kerk van Christus altoos tot den Christus herleid.

Hij, Hij alleen is onze Koning.

Hem alleen is alle macht gegeven in hemel en op aarde.

En gelijk er een zonne gesteld is, als dat groote licht om heerschappij te hebben des daags, zoo ook schittert daarboven de Zonne der gerechtigheid om heerschappij te hebben over de strijdende Kerk op de aarde.

Hij, de Immanuel, en niemand om naast Hem te noemen!

Nu Heerscher in Israel, maar na eerst zich te hebben laten vertreden, toen Hij zijn ziele als een rantsoen voor velen gaf in zijn bloed.

III.

Zoo heb ik u dan verklaard, M. H.! hoe er in den Staat „heerschappijen" bestaan en „machten" in de Maatschappij, en hoe deswege in Staat en Maatschappij beide „alle ziel aan de machten die over haar gesteld zijn onderdanig heeft te wezen"; maar óók u verklaard waarom het onder u, d. i. in de Kerk des Heeren, niet alzoo mag zijn.

In den Staat en in de Maatschappij de éene mensch met macht bekleed over den anderen mensch, maar in de Kerk niet alzoo.

In de Kerk voor Christus de heerschappij, voor Christus de macht, voor den Christus alle knie zich buigend, maar voor de menschen onderling geen andere meerderheid dan die der dienende, toewijdende, zichzelf verloochenende liefde.

En ook heb ik u verklaard, hoe de Kerk, door tóch Heerschappijen op te richten en tóch Machten in te stellen en tóch onderdanigheid van alle ziel aan die Machten te eischen, wereldgelijkvormig wierd, van zonde tot zonde verviel, en ons, haars ondanks, het stuitende schouwspel moest vertoonen, dat ons thans ergert en grieft.

Maar hierbij mag ik niet blijven staan. Ook het vermaan, ook de vertroosting moet bij zulk een droefenisse in ons midden uitgaan; en daarom roep ik u in de eerste plaats toe: Gedenkt aan het woord tot Pilatus: „Gij zoudt geen macht tegen mij hebben, zoo u die niet van boven gegeven ware."

Een hond bijt in den steen, dien men hem nawerpt, en ziet de hand waaruit die steen geworpen wierd voorbij.

Laat het onder u alzoo niet zijn.

Geen kwaad in de stad of de Heere doet het, en zoo ook geen kwaad in uw Kerk of van Hem gaat het uit.

Zelfs de Heilige in Israel overgeleverd en gerekend met de misdadigen „naar den bepaalden raad en de voorkennisse Gods."

En zoo blijven we ook thans immers aan de beproefde belijdenis onzer Gereformeerde vaderen vasthouden, dat „alle schepsel en dus ook de machthebbers in de opgeworpen Kerkelijke Heerschappijen, „alzoo in zijne hand zijn, dat ze zonder zijn wil zich noch roeren noch bewegen kunnen."

Ook deze schorsing en ook deze afzetting overkomt ons onder zijn toelating en naar zijn altoos heilig bestel!

En daarom zie van menschen af en ban uit uw ziele alle persoonlijke bitterheid.

Ook ik voel in mijn ziel diep, en zeer diep zelfs, de verontwaardiging die Juda roepen deed naar den Hooge, als Efraïm zijn broeder, met de Syriërs rustte tegen het volk van God.

En wel verre van te vergen dat ge dit gevoel van verontwaardiging bedwingen zult, is het mij veeleer oorzaak van zeer groote vreugde dat deze prikkel nog bij u werkt.

Een volk dat niet meer verontwaardigd kan worden, wierd ondiep en glijdt machteloos weg.

Daar ding ik dus niets op af. Veeleer heb ik zelf onomwonden aan dat gevoel van verontwaardiging lucht gegeven en het ergerlijk bedrijf, dat ons krenkt en ontroert, in zijn diepliggenden karaktertrek geteekend.

Maar juist omdat ik niets verbloemde, dringt mijn Zender mij te ernstiger, om u toch toe te roepen, dat ge uw verontwaardiging heilig moogt houden, en niet zondigen moogt in uw toorn.

Dies maan ik u van alle bitterbeid tegen de personen af.

Drijvende worden zij gedreven, en de zonde der Heershappij en der Wereldgelijkvormigheid, die ze te kwader ure eenmaal in zich opnamen, stuwt hen voort en voort, veel verder dan ze zelven wilden.

Gegrepen uit uw eigen zielservaring, nietwaar?

Zij het ook onder anderen vorm, de prikkel der zonde werkte ook in óns gemoed; en wien onzer overkwam het dan niet, dat hij voelde: „Ik mag niet!" en tot zich zelven zeide: „Ik wil niet!", en dat toch de macht der zonde hem overmande en voortdreef en bracht tot wat hij straks zelf verfoeide en als schuld beleed voor zijn God.

En zoo is het ook met deze mannen.

Hun fout was dat ze in den verkeerden trein plaats namen. Maar eenmaal in dien trein gezeten, helpt geen klagen, helpt geen anders willen meer. En voort, al voort moeten ze, zoo-

ver als het stoompaard, waarover ze alle stuur verloren, hen trekt.

Maar juist daarom mag geen onzer de personen verachten.

Ook een Petrus verachten we niet, den man die met zweren en vloeken tot driemaal toe zijn Heer had verloochend, en het ook niet had gewild, en tegen zijn wil in door dien wachtpost en dat kolenvuur en die dienstmaagd en die omstanders van erger tot erger was gedreven.

Onze ziel veracht Petrus niet, omdat de Heere hem niet verachtte, maar weer trok met liefdekoorden, en zijn hartverscheurend berouw aanzag; en toen het toen in zijn ziel weerklonk: „Simon, Jona's zoon, hebt gij mij lief?" toen was het toch waarheid in het hart van dien Petrus, dat hij, onder al deze verloochening en deze vervloeking door, toch op den bodem zijner ziel aan zijn Heiland in geloof en liefde was verbonden gebleven.

En zoo zou het immers ook hier kunnen zijn? Kunnen zijn, dát wie nu immers niet ons, maar in ons den Heere vervolgen, en wild doorgaan, en niet kunnen rusten, zooals ze door den prikkel hunner eigen zonde gedreven worden, toch van achteren bittere tranen des berouws weenden; en nu reeds in de consciëntie drang tot beter dingen gevoelden; en eens nog komen zullen tot het beschaamd en toch waarachtig belijden: „o, Heere, al heb ik meê uit lafheid uw Gemeente vervolgd en de broederen vertreden, Gij, die alle dingen weet, weet toch dat ik U liefhad!"

Zie van den mensch af op 's Heeren doen, M. V.! en merk dan op, hoe nu reeds zelfs te midden van onze droefenissen dat doen des Heeren heerlijk uitkomt.

Of, antwoord mij, is er dan te midden onzer krenking, bij al de macht die tegen ons aanwoelt, en het geweld dat zich aan ons maakt, ook niet een roepen als bij Zacharia: „Vrees niet, o, Zerubbabel, voor het aangezicht van die u geweld aandoen, want niet door kracht noch door geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden!"

Dat woord had men tegen ons gebruikt, en ons gelasterd als wilden wij geweld plegen en heil zoeken in ruwe kracht.

En nu, wierd het thans niet openbaar, hoe het juist onze wederpartijders zijn die aan de Macht zich klemmen, en door de Heerschappijen kracht oefenen, en heil zoeken in Geweld?

En daarom roep ik ook tot u, o, Volk des Heeren, gij, andere Zerubbabel, zoon van Sealthiël, o, vrees niet, want zie reeds

geschiedt het door den Geest des Heeren, en al hún kracht wordt beschaamd en al hún geweld ontwapend.

Of, oordeel zelf, is er dan in wat achter ons ligt en om ons geschiedt niet reeds een heerlijk getuigenis van de triomfeerende macht waarmeê de Geest des Heeren doortrekt?

Of had niet lange dagen de Arminiaan de overhand, dat de belijder van de vrije souvereiniteit des Heeren schier geheel onderlag? Roemde niet de Arminiaan er in, dat de oude sproke van Dordt was doodgepraat en doodgezwegen, en hadden ze niet het land in, de mannen die riepen: „God de Heere is veel machtig, maar aan mij de macht over mijn eigen ziel!"

En nu wat ommekeer in zoo korte jaren! Hoe leefde niet het oud-belijden weer op! En hoe is niet het roepen van: „God de Heere Al machtig óók in het genadewerk," weer als een stemme veler wateren geworden!

Tegen het Woord van God ging men in. Van dat Woord moest de autoriteit gebroken worden. Voor 's menschen woord in zijn critiek gesproken moest dat hoogheilig Woord des Heeren onderdoen. En ja het scheen, of het roepen voor dat Woord zou zwijgen. Maar ook hier welk een ommekeer niet! Hoe fier verheffen zich niet de belijders van dat Woord onzes Heeren! Hoe hoog blinkt niet zijn glorie weer! Hoe dwepen weer de duizenden bij duizenden met die Heilige Schriftuur.

Hoe heette het niet, dat bij u zelven uw hangen aan uw kerkgebouwen, uw hangen aan de bestaande organisatie een macht over u was geworden, die u elke vrijer beweging onmogelijk zou maken! Ge waart gekleefd, zoo riep men, aan uw geld en uw kerkegoed, en kwaamt er nooit van los. En zie, de Geest des Heeren is gekomen en heeft geblazen, en in nog geen maand tijds weekte al dit valsche cement los, en opendet ge mild de hand om uw goud en zilver te geven en wierden de tinnen en transen van al uw kerkgebouwen met hun wereldsche indeeling tot een walging die u de ziel stak, en u thans roemen doet in herwonnen vrijheid en verkregene genade.

In verkregen genade, voeg ik er bij, want Satan dacht in den aanvang dezes jaars de macht des Heeren in zijn Kerk te knakken, en hoe omgekeerd kwam het niet uit! Of zegt zelven, hebt ge aan uw eigen ziel ooit zooveel teederheid, in uw kringen zooveel lieflijkheid en vrede, in ons samenzijn ooit zulk een eenheid des Geestes gevoeld als sinds dien vierden dag des jaars?

Satan waande Jezus in zijn koninklijke heerschappij te treffen en zie in lange blonk die koninklijke macht van Koning Jezus over de harten niet zoo uit als juist in deze dagen.

Niet Jezus maar Satan heeft moeten bukken in het eind.

Of wat was het fijne punt waar het op aankwam, M. V.? Was het niet de eenige vrage of uw Leeraars al dan niet het hoofd in den schoot zouden leggen, en even, even slechts, het is zoo, maar even dan toch, het hoofd zouden buigen voor de Synode in steê van voor Jezus hun Heer?

Haar alleen en niet aan anderen is het dus opgedragen heerschappij in de Kerk te oefenen.

Alles liet ze gaan, en alle wateren der ongerechtigheid vloeien, mits men maar in onderwerping kwam.

Iets van haar macht hoefde men maar even, desnoods schoorvoetend, te erkennen en aanstonds wierd men met gejuich ingehaald en „in volle eere", zoo het heette, hersteld.

De monnik die met het crucifix bij den martelaar op de houtmijt stond! Raak even slechts dat crucifix met uw lippen aan en ge zijt gered. Daarna kunt ge desnoods uw lippen weer met logen bezoedelen!

En zoo ook hier: Buig even; erken heel even dat de Synodale Organisatie aanspraak op uw onderwerping kan maken, ook waar gij zegt dat Jezus het verbiedt, en, o, het teeken is u opgedrukt en eere zal u beiden, en alle hoogheid der wereld met u gaan.

Vooral op de Predikanten was het daarbij aangelegd. Wat gaf men om Ouderlingen, wat om Armverzorgeren? Maar de Predikanten! In hun hand was alle macht geconcentreerd. Zij waren de heerschappijvoerenden in Jezus' Kerk geworden, maar deswege dan ook gehouden om uit dank voor deze heerschappij die op hun schouders was gelegd, te allen tijde het beeld dier nagebootste Macht te kussen.

En daar zou het, en moest het ook nu toe komen!

Want daar had men voor gezorgd. Een leek kon tegen een Predikant niets; maar ook een Predikant, als hij kwaad wilde, was aan de volslagen willekeur der Machthebbers overgeleverd.

Voor hem het doodvonnis. Wee u, gij, vermetele, die afvallen dorst. Uw ambt, uw beroep, uw levenspositie, uw brood, ja uw pensioen, alles zou men u op eenmaal ontnemen. Men maakte u met „la mort sans phrase" eenvoudig kerkelijk dood.

En dat, zoo zei men, dat zou geen enkel Predikant ooit wagen. Daarvoor waren ze veel te sterk verkleefd aan hun positie en te gesteld op hun geld. o, Ze lagen zoo prachtig aan de zilveren keten gekluisterd!

En dat was ook zoo, M. H.!

Want het is ontzettend, als een man en vader op eenmaal gesteld wordt tusschen de harde keus: Even een kleine kniebuiging of heel uw bestaan verloren!

En de uitkomst heeft het dan ook jaren lang geleerd, hoe loodzwaar die dreiging drukte, en hoe velen bezweken, en hoe menigeen, na even een man te zijn geweest, toch weer inboog als een kalken wand.

En ja waarlijk, als de Geest des Heeren niet tusschenbeiden was gekomen, zouden we dat zelfde smadelijke schouwspel ook nu weer hebben beleefd.

Want, o, bedenkt het toch, Broeders en Zusters! ook uw Leeraren, die men thans in den kerkelijken dood drijft, zijn menschen van gelijke beweging als die anderen, die bezweken. Ook in hun binnenste fluistert de stem van den verzoeker. Ook zij hebben hun ambt en hun positie zoo innig lief.

En zie, dat het desniettemin er nu toch toe gekomen is, dat vijf, ik zeg niet slechts vijf, neen maar dat er vijf, straks zes Leeraren in deze éene Kerk van Amsterdam gevonden zijn, die het beeld der Synodale Organisatie niet hebben gekust; die geen ure met onderwerping geweken zijn; en die liever dan ook maar één oogenblik de eere van hun Koning prijs te geven, het offer van al de vrucht van hun vroegeren arbeid hebben gebracht, dát is van den Heere geschied, dát is als een wonder in onze oogen, en dáárin heeft niet de wederpartijder, maar Jezus onze machtige Heerscher, getriomfeerd.

Dat knakt meer dan iemand gelooven durft de hoogheid der Synodale Hiërarchie!

Immers, het is nu weer gezien, dat er nog belijders van onzen Heere waren, die niet bukten.

Er is dan weer een macht aan de zielen openbaar geworden, waartegenover al het machtsvertoon der Synodale hoogheid volslagen machteloos bleek.

Het Clericalisme is met een doodelijke wonde geslagen!

Er was voor Immanuel triomf!

En dat nu juist was het heerlijke! Een heerlijkheid die ik liefst aldus omschrijf, dat tegenover de ongoddelijke macht die in de Kerk inbrak, de macht des Geestes die in de Kerk thuis hoort, weer opwaakt.

En hieraan eenmaal toegekomen, scheid ik uw afgezette Leeraren en Opzieners niet meer van uzelven af, maar is het één zelfde heilige roeping die ons allen wenkt, én om de onheilige macht onzer eigen zonde te belijden, én om saam te grijpen naar die heilige macht, die groeien en bloeien doet in de voorhoven des Heeren.

Want schuldbelijdenis wat is het anders dan u zelven

los te maken van de medeverantwoordelijkheid die ge zelven aan deze zonde der verdrukking draagt?

Niet, dat spreekt vanzelf, alsof bij Gods kinderen ooit de roede die over hen komt, een straf in eigenlijken zin voor hun zonde kon zijn.

Wie dat zegt, doet te kort aan de alverzoenende kracht van het bloed van Golgotha. Dáár is alle schuld verzoend! Door Hem die daar stierf ál de toorn Gods en dies ál onze straf gedragen.

Straf in dien zin kent het kind van God niet meer.

Maar wel is er een losmaken van de zonde door kastijding, een oordeel dat Gods kinderen van de medeschuld afscheidt.

Want ziet, Broeders en Zusters, aan dat doen opkomen in de Kerke Gods van haar vreemde Heerschappijen en onpassende Machten is een ieder onzer mede schuldig geworden.

Hadde al het volk des Heeren ook in deze stad steeds hoog gehouden de macht des Heeren; alle Macht en Overheid alleen om 's Heeren wil geëerd; zelf de hun toevertrouwde macht stipt gehandhaafd, maar ook geen hun niet toekomende macht zich aangematigd — er zou allerwegen helder, klaar besef hebben bestaan van het onderscheid, dat zulk een valsch indringende macht afscheidt van de machten die door God zijn gesteld.

Maar dit was zoo niet.

Hoe weinig hebt ook gij u niet vaak om 's Heeren Almacht bekreund! Hoe hebben niet ook wij vaak de Overheid gehoorzaamd, niet om der consciëntie wil, maar enkel uit vreeze voor haar zwaard. Hoe slap lieten we niet vaak de banden van de tucht hangen in eigen huis en kring! En ook hoe zondigde niet een ieder onzer door heerschzucht; hoe waren de vooraanzittingen niet gemind; hoe gretig dronk men niet in elken kring, tot zelfs onder onze kinderen, uit den beker van aanmatiging en aangegrepen macht!

Welnu, daardoor is het rechtsbesef in ons goede land vervalscht.

Daardoor hebben wij zelven, ieder voor ons, water aangedragen en doen invloeien in dien stroom van machtsaanmatiging, die thans tegen de fundamenten onzer Kerk aanspoelt.

Wij zelven hebben door onze uitademing den dampkring helpen bederven, dat de macht om weerstand te bieden ontbrak.

En daarom roept nu eens niet van aller algemeene zonde, maar belijdt thans bovenal deze bijzondere zonde op het Machtsterrein als uwe zonde voor den Heere uwen God.

En richt u dan op in zijn kracht,en keert weder, en geeft Gode de eere, en zondigt in de zaken van Macht en Heerschappijen niet meer.

Laat af van wilkeur ook in huis en hof, en handelt weer naar recht.

Staat af alle macht die ge u hadt aangematigd, en eert weer de van God gestelde invloeden en krachten.

Weest weer om Gods wille uw Overheid onderdanig, ook uw heer en vrouw, ook uw leermeester en leermeesteresse.

Zij er weer eere en eerbiedenisse en ontzag in ons midden. En ook, handhaaft uw eigen gezag, d. i. dát deel van het gezag des Heeren dat aan u in huis of kring is toevertrouwd. Gij man! heb heerschappij over uwe vrouw. Gij ouders, over uwe kinderen.

G e h o o r z a m e n, waar „gehoorzamen" door God gewild is, is zoo zedelijk machtig, staat geestelijk zoo hoog, is zoo h e m e l s c h schoon. Schoon zooals het schoon der engelen is, die dienende geesten, die gehoorzamen het hoog bevel uit zijnen mond.

Slaat dien weg zelven in en lokt er uw kinderen op, en ervaren zult ge het, hoe juist uit zulk gehoorzamen u de macht geboren wordt, om de v a l s c h e heerschappij, die u tot onderwerping dwingen wil, fier en manlijk te weerstaan. Dan vliedt de huurling, maar de geroepene des Heeren blijft moedig standhouden, en in zijn beslist w e i g e r e n v a n g e h o o r z a a m h e i d aan valschelijk opgeworpen Machten oefent zulk een juist de h o o g s t e gehoorzaamheid aan zijnen Koning en Heer.

En dan komt over de Gemeente vanzelf en ongemerkt weer die betere, die edeler, die heiliger m a c h t, die geen sterkte in het geweld zoekt, maar haar leuze heeft in het apostolisch roepen: „Als ik z w a k ben, dán ben ik m a c h t i g."

Want niet tot m a c h t e l o o s h e i d doemt, maar tot m a c h t roept de Heere de zijnen. Tot een macht waar geen geweld iets tegen vermag, en waar geen heerschappij op aarde tegen bestand is.

Dan merkt Hij uit den Hooge op het zaad der Kerk ,en ziet er onder onze jongen en kleenen, die nog verre omdoolden en niet grepen naar hun eeuwige erfenisse, en aan dezulken geeft Hij dan ook macht, maar m a c h t o m k i n d e r e n G o d s t e w o r d e n, doordien zij in zijn naam gelooven.

En zijt ge reeds van zijn kinderen geworden, ook dan nog geeft Hij u macht, maar m a c h t a a n d e n B o o m d e s l e v e n s, dewelke Immanuel is en alle kruisverdienste zijn bloesem en alle genade zijn vrucht. En die vrucht bloeit twaalf malen telken jare en is met elke nieuwe maan nieuw. Niet een stroom die nu eens vloeit en dan weer opdroogt en verzandt, maar een Fontein des levens die u altoos bereid is, en waar al den dag en al den nacht uit gedronken wordt door den kenner van zijn heil.

Zoo geeft H ij macht. M a c h t om tot Hem te komen aan wie nog van verre stond. M a c h t om bij Hem te blijven voor wie

tot Hem kwam. Maar verder nog gaat dit schenken van macht en heerschappij, want ook macht geeft Hij om de onreine geesten uit te werpen en anderer ziele te ontbinden.

o, Die goddelijke macht des Geestes, ze teekent haar gouden spoor op alle paden des levens. Machtig om te behouden. Machtig om te erbarmen. Machtig om tranen te drogen. Machtig om wonden te verzachten. Machtig om Satan van verre te bannen. Machtig ook om de eigen tong in toom te houden, en te triomfeeren over eigen vleesch!

En dan gaat die goddelijke, die heilige, die hemelsche Macht voort en verder, en na de kinderen geroepen en de uitgegleden weer opgericht, en de gebondenen losgemaakt, en de bedroefden getroost te hebben, slaat die Macht dan ten slotte zelfs op onze vijanden over, en ge krijgt macht om zelfs voor uw vijanden te bidden.

o, God, worde die heiligste aller machten ook in deze dagen mildelijk in uw volk betoond!

Want, Broeders en Zusters! strijden is wel; en verslonden te worden van ijver voor het huis des Heeren is treffelijk; en niet te bukken voor een ingeslopen macht eert den fieren worstelaar; maar koninklijker nog dan die allen overwint de held des Heeren, die zegenen kan wie hem vloekt en bidden kan voor wie hem geweld aandoen of hem vervolgen.

o, Het is niets, zulks in dagen van vrede te loven als schoon, of ook in vlagen van gramschap als zelfvertoon van vroomheid te koop te dragen.

Maar nu, nu het op de praktijk aankomt, nu er weer wezenlijke verdrukkers en vervolgers en die ons geweld aandoen opdaagden, nu wordt het voor elk teeder kind des Heeren een hoogst ernstige vraag: „Ben ik, ik, ook reeds zoo ver, dat ik voor hen die mij thans vervolgen, in oprechtheid voor mijn God, bidden kan!

Er is in deze dagen ook soms een toon beluisterd, die riep van een „nemen met geweld", en „dat men wel duizenden op den Dam of voor onze kerkdeuren kon saambrengen", en dat klonk krachtig, maar was het niet geestelijk machteloos en zwak?

Want immers bij zulk een machtsbetoon zou het alleen op de spier van uw arm en de kracht van uw vuist aankomen, en dán ware allicht een ruwaard uit de heggen en stegen u nog te sterk af.

Maar als ge geestelijke macht verwerft, de macht ook om voor uw vijanden te bidden, dan, B. en Z.! werkt en perst in u een heilig dringen, dat geen kind der wereld u nabootst en waardoor ge elken tegenstand verwint.

Want zekerlijk de Schrift wraakt nooit de Macht, maar altoos slechts het valsche soort van macht. Zwak zijn wil Gods kind niet om het zwak wezen, maar juist wijl dit hem machtig maakt!

Evengelijk ook de Zoon des menschen zwakker dan allen wierd en zich wegwierp onder aller zwakheden, niet omdat het machtelooze Hem aanlachte, maar overmits door dat zwakke Hem de weg ging naar de hoogste, heerlijkste Macht.

En vraagt ge nu bij dien uit zwakheid verrezen Koning een eereplaats, o, dan is die plaats der eere er wel gewisselijk; maar slechts op dit ééne beding, dat ge, om waardig geacht te worden nabij Hem te wezen, ook het pad inslaat, waarop Hij u voorging: Door lijden tot heerlijkheid! en Door zwakheid tot macht!

En dáár, dááraan hangt dan ten slotte dan ook al onze hope op zegepraal in den strijd die ontbrand is.

Want dit, Mannenbroeders, zeg ik u in den naam des Heeren.

Indien niet kan en mag gezegd worden, dat bij ons meer dan bij onze verdrukkers van den Christus gezien wordt, dan zal er geblazen worden in onze slagorden en in rook zal ons enthousiasme vergaan.

Maar is het daarentegen, dat Hij die de harten kent en de nieren proeft, weet en ziet, dat op ons meer dan op hen het Beeld des Zoons rust, en de Christus niet maar op onze banieren, maar ook in onze slagorden is, dan moet en zal het einde vrijmaking en triomf voor 's Heeren volk wezen.

Een kring van geloovigen, in wier midden waarlijk het Beeld van den Christus gezien werd, is nog nooit overmocht en zal ook nu niet ten onder komen. Amen.
